

Moskvin, B. "Bankrutstvo yak mekhanizm antykrizovoho upravlinnia pidpriemstvom" [Bankruptcy as an Enterprise Anti-Crisis Management Mechanism]. *Visnyk KNTEU*, no. 2 (2020): 58-68.
DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(130\)05](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(130)05)
"Obsiah realizovanykh posluh u IV kvartali 2020 roku" [Volume of Sold Services in the IV Quarter of 2020]. <http://ukrstat.gov.ua/express/expr2021/02/20.pdf>

Solodovnik, O. O. *Finansovo-ekonomichna bezpeka publichno-privatnoho partnerstva: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Financial and Economic Security of Public-private Partnership: Theory, Methodology, Practice]. Kharkiv: Lider, 2018.
Usherenko, N. V., and Druzin, R. V. "Evolyutsiya instituta bankrotstva v Ukraini" [The Evolution of the Institution of Bankruptcy in Ukraine]. *Naukovyi visnyk: Finansy, banky, investytsii*, no. 4 (2013): 13-18.

УДК 378.1
JEL: B59; I20; I29

ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ОСВІТІ

©2021 КОЗИРЄВА О. В., ШУТЬ О. Ю., СВІТЛИЧНА К. С.

УДК 378.1
JEL: B59; I20; I29

Козирєва О. В., Шуть О. Ю., Світлична К. С. Дослідження актуальних питань компетентісного підходу у фармацевтичній освіті

Метою статті є дослідження появи компетентісного підходу у вищій фармацевтичній освіті у зв'язку з необхідністю наближення програмних вимог до майбутнього фахівця, запитів суспільства та потреб особистості практичної професійної діяльності. Узагальнено проблеми, притаманні розвитку професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні. Зокрема, зростання потреби в розбудові системи фармацевтичної освіти та недостатня увага до цієї сфери на державному та місцевих рівнях; недосконалість нормативно-правової бази щодо професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі; відсутність урахування зарубіжного досвіду професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі. Досліджено етимологію та тлумачення поняття «компетентність». Визначено відсутність єдиного підходу до розуміння поняття «компетентісний підхід в освіті», досліджено різні авторські підходи до його змісту. Визначено причини актуальності розбудови вищої освіти на засадах компетенцієорієнтованості. Досліджено проблемні питання компетентісного підходу в процесі розробки стандартів вищої освіти, оскільки фармацевтична освіта не може бути відокремлена від стратегічних завдань реформування змісту освітянського процесу в Україні. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є обґрунтування методичних засад та організаційних механізмів щодо формування компетентісних стандартів як провідного вектора в модернізації вищої фармацевтичної освіти.

Ключові слова: компетентність, фармацевтична освіта, компетентісний підхід, стандарти освіти.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-59-65>

Бібл.: 26.

Козирєва Олена Вадимівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Національний фармацевтичний університет (вул. Пушкінська, 53, Харків, 61002, Україна)

E-mail: yakakos74@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2014-4584>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1964220/kozyrieva-olena/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218268779>

Шуть Оксана Юріївна – кандидат фармацевтичних наук, викладач кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Національний фармацевтичний університет (вул. Пушкінська, 53, Харків, 61002, Україна)

E-mail: ksu.okey@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1194-7078>

Світлична Карина Станіславівна – кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування, Національний фармацевтичний університет (вул. Пушкінська, 53, Харків, 61002, Україна)

E-mail: karinasv77@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0766-7513>

UDC 378.1
JEL: B59; I20; I29

Kozyrieva O. V., Shut O. Y., Svitlychna K. S. Researching the Topical Issues of Competence Approach in Pharmaceutical Education

The article is aimed at examining the emergence of a competence approach in higher pharmaceutical education due to the need to bring program requirements closer to the future specialist, society's requests and the necessities of personal practical professional activity. The problems inherent in the development of professional training of specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine are generalized. In particular, the growing need for the development of the pharmaceutical education system and insufficient attention to this sphere at both the State and local levels; imperfection of the regulatory framework for the professional training of specialists in the pharmaceutical industry; lack of foreign experience in professional training of specialists in the pharmaceutical industry. Etiology and interpretation of the concept of «competence» are studied. The lack of a unanimous approach to understanding the concept of «competence approach in education» is defined, various authors' approaches to its content are explored. The reasons for the relevance of higher education development on the basis of competence orientation are determined. The problematic issues of the competence approach in the process of developing the higher education standards are researched, since pharmaceutical education cannot be separated from the strategic tasks of reforming the content of the educational process in Ukraine. Prospects for further research in this direction are the substantiation of methodological principles and organizational mechanisms for the formation of competence standards as a leading vector in the modernization of higher pharmaceutical education.

Keywords: competence, pharmaceutical education, competence approach, education standards.

Bibl.: 26.

Kosyrieva Olena V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Management and Public Administration, National Pharmaceutical University (53 Pushkinska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: yakakos74@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2014-4584>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1964220/kozyrieva-olena/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57218268779>

Shut Oksana Yu. – PhD (Pharmaceutics), Lecturer of the Department of Management and Public Administration, National Pharmaceutical University (53 Pushkinska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: ksu.okey@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1194-7078>

Svitlychna Karina S. – PhD (Pharmaceutics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Public Administration, National Pharmaceutical University (53 Pushkinska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: karinasv77@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0766-7513>

Сучасна фармацевтична освіта не може залишатися осторонь від процесів модернізації освіти, які відбуваються нині в усьому світі, і в Україні зокрема. Фармацевтичної освіти стосуються всі світові тенденції та інновації, а саме: особистісно орієнтований підхід, інформатизація, інтеграція тощо.

До них належить і компетентнісний підхід, поява якого пов'язана насамперед із кризою в системі освіти, яка полягає в протиріччі між програмними вимогами до майбутнього фахівця, запитами суспільства та потребами самої особистості в освіті.

Адже тривалий час у вітчизняній системі освіти домінував знанневий підхід, результатом якого була сукупність накопичених майбутнім фахівцем знань (як інформації), умінь і навичок [1]. Провідною метою модернізації вищої освіти в Україні є досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівця фармацевтичної галузі [2].

Відповідно до визначення, наведеного у фармацевтичній енциклопедії [3]: вища фармацевтична освіта – рівень освіти, який одержують на базі середньої освіти у вищих фармацевтичних навчальних закладах і який підтверджується офіційно визнаними документами (дипломами, сертифікатами тощо). Вища фармацевтична освіта – результат засвоєння певної сукупності знань і практичних навичок, які дають можливість спеціалістові самостійно та відповідально вирішувати дослідницькі та практичні завдання, творчо використовуючи та розвиваючи досягнення культури, науки, техніки. Завдання вищої фармацевтичної освіти – це розвиток особистості, її інтелектуальних здібностей, моральних якостей [4]. Специфіка вищої фармацевтичної освіти – це безпосереднє вивчення навчальних дисциплін і засвоєння практичних навичок на рівні, максимально наближеному до актуальних досягнень науки та практики фармацевтичної галузі, підвищені вимоги до соціально-громадської та ділової підготовки випускників навчальних закладів.

Спираючись на проведені дослідження, Сліпчук В. Л. [1] виділяє певні проблеми, притаманні процесу розвитку професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні. Серед основних можна виділити:

- ✦ зростання потреби в розбудові системи фармацевтичної освіти в Україні та недостатню увагу до цієї сфери на державному, регіональному і локальному рівнях;
- ✦ недосконалість правової законодавчої бази щодо професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі;
- ✦ відсутність урахування зарубіжного досвіду організації професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі та недостатнє його осмислення й узагальнення у вітчизняній педагогічній науці.

Вирішення цих проблем потребує переосмислення мети, змісту та завдань професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі, яка стала б конкурентоспроможною на сучасному ринку праці та забезпечувала б соціальний захист людини.

Одним зі шляхів вирішення зазначених проблем стало впровадження у вищу освіту компетентнісного підходу. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [5] формування компетентностей є обов'язковою умовою розробки та впровадження стандартів вищої освіти.

Відповідно до Закону України «Про Вищу освіту» компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти:

- ✦ *інтегральна компетентність* – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня

щодо навчання та/або професійної діяльності (пункт третій Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341);

- ★ *загальні компетентності* – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності, здобувані в різних галузях і для його особистісного розвитку;
- ★ *спеціальні (фахові, предметні) компетентності* – компетентності, що залежать від предметної області та є важливими для успішної професійної діяльності за певною спеціальністю [7].

Словник іноземних слів розкриває поняття «компетентний» як такий, що володіє компетенцією – колом повноважень певної галузі, особи або колом справ: *competent* (франц.) – компетентний, правомірний; *competens* (лат.) – відповідний, здібний; *competence* (англ.) – здібність (компетенція) [6]. У більшості зарубіжних досліджень останніх років (Cl. Beelische, M. Linard, B. Rey, L. Turkal, M. Joras та ін.) поняття «компетенція» трактується не як набір здібностей, знань та вмінь, а як здатність чи готовність мобілізувати всі ресурси (організовані в систему знання та вміння, навички, здібності та психологічні якості), необхідні для виконання завдання на високому рівні, адекватні конкретній ситуації, тобто відповідно до цілей і умов перебігу процесу [6].

Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (*International Board of Standards for Training, Performans and Instruction*) поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу [8]. Виходячи з того, що в перекладі з латинської мови термін «*competentia*» означає коло питань, з якими людина добре обізнана, має певний досвід, російські вчені В. Краєвський та А. Хуторський трактують «компетентність» у певній галузі як «володіння відповідними знаннями й здібностями, які дозволяють ґрунтовно судити про цю галузь і ефективно діяти в ній» [9], тобто компетентність є результатом набуття компетенції. В Україні серед ключових компетентностей, які сьогодні визначені як орієнтири для виявлення результативності освітнього процесу, є: навчальна, соціальна, компетентність з інформаційних і комунікаційних технологій, економічна (підприємницька), загальнокультурна, валеологічно-оздоровча та громадянська [10].

Треба зазначити, що поняття «компетентна освіта» (*Competency-Based Education*) виникло у США наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ століття, підґрунтям чого стали вимоги бізнесу та під-

приємництва щодо випускників вищих навчальних закладів стосовно їх невпевненості та браку досвіду при інтеграції та застосуванні знань у процесі прийняття рішень у конкретних ситуаціях [11; 12]. При цьому очевидним є те, що чим більше компанія заснована на знаннях, тим більш вразливим стає її становище, тому що все більша частина цінностей компанії буде «йти додому» наприкінці робочого дня [13]. Однією з перших публікацій з даної проблематики стала стаття D. McClelland «Тестувати компетентність, а не інтелект» [14].

Компетентнісний підхід у системі вищої освіти є предметом наукового дослідження і вітчизняних науковців – І. Драча, І. Бабин, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гавришак.

Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту та якості вищої освіти компетентнісний підхід розглядається значною частиною зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Равен, Дж. Боуден, С. Маслач, М. Лейтер, Е. Шорт, Е. Тоффлер, Р. Уайт, А. Бермус, Р. Хайгерті, А. Мейхью.

Узагальнюючи аналіз літературних джерел, можна дійти висновку про відсутність одностайного підходу до розуміння поняття «компетентнісний підхід в освіті». Різні автори вкладають різний зміст у це поняття:

1. Компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок; створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатоаспектного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно та комунікаційно насиченого простору [15].

2. Особливості навчання на основі компетентності: навчання сконцентроване на вихідних результатах, а не на вхідних; враховується переважно здатність виконання практичних завдань, але беруться до уваги і знання; навчання у виробничих умовах (принаймні частина навчання відбувається на робочому місці в умовах виробництва) [16].

3. Компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів [17].

4. Компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної та загальної культури, досвіду фахової діяльності та творчості, що конкретизується в певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань і проблем [18].

5. Компетентнісний підхід – ставлення на перше місце не поінформованості студента, а його вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнаваль-

ній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. З огляду на це, зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннево-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій [19].

На думку Л. Коваль, у вищій освіті перехід на компетентнісноорієнтовану підготовку розглядається у двох аспектах. По-перше, відбувається модернізація змісту професійної освіти, що передбачає його відбір і структурування з одночасним визначенням результативного складника освітнього процесу – набуття студентами компетентностей. По-друге, постає потреба навчити майбутніх фахівців ключовим і предметним компетентностям [20].

Загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань і способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї життєдіяльності. Він передбачає пріоритетну орієнтацію на цілі-вектори освіти: здатність до навчання, самовизначення (самодетермінація), самоактуалізація, соціалізація та розвиток індивідуальності. У такому випадку впровадження компетентнісного підходу у професійній освіті виступає фундаментом формування компетентного фахівця, який володіє культурою професійної діяльності. Саме компетентнісний підхід дозволяє здійснити відбір змісту професійної освіти відповідно до потреб особистості, що розвивається, і водночас орієнтує її на інноваційний досвід успішної професійної діяльності в конкретній галузі [21].

Входження України у світову спільноту модернізації міжнародного порядку в контексті визначених пріоритетів майбутнього світоустрою вимагає від організаторів (менеджерів) вищої освіти поетапно реалізовувати складові наявної мегасистеми цілісного освітнього простору, де виразною ознакою її змісту є розбудова на компетентнісноорієнтованій основі, що зумовлено кількома причинами [22]:

- 1) переходом світової спільноти до інформаційного суспільства, де пріоритетним вважається не просте накопичення студентами знань і предметних умінь і навичок (мета так званої «знанневої педагогіки»), а й формування вміння вчитися, оволодіння навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання упродовж життя, де ці новоутворення стають визначальною сферою професійної діяльності людини;
- 2) упровадженням моделі особистісно-орієнтованого навчально-виховного процесу як оновленої парадигми освіти, яка передбачає визнання студента суб'єктом цього процесу, носієм двох груп якостей через вміння навчатися та

бажанням вчитися, що можливе за умови, з одного боку, оволодіння ним продуктивними (загальнонавчальними) вміннями і навичками та розгорнутою рефлексією, а з іншого – сформованості позитивного емоційно-ціннісного ставлення як до процесу діяльності, її результату, самореалізації особистості;

- 3) особливою актуалізацією глобалізації всіх сфер життєдіяльності особистості та суспільства в умовах загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу, що вимагає від вищої школи [23] надати молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці;
- 4) необхідністю опанувати мистецтво швидких трансформаційних змін у освітніх системах як у локальному (регіональному, національному) середовищі, так і в глобальному просторі.

Вимоги до професійної підготовки фахівця фармацевтичної галузі пов'язані сьогодні із введенням нових Державних стандартів у системі вищої фармацевтичної освіти України, новим змістом і структурою освіти, забезпеченням взаємозв'язку між ринком освітніх послуг та ринком праці, приведенням у відповідність обсягів, напрямів та якості професійної підготовки фахівців до потреб роботодавців. Протягом 2015–2016 рр. група дослідників-фармацевтів (В. Черних, Б. Громовик, Д. Коробко, А. Котвицька, С. Огарь, А. Немченко, Т. Ярних, В. Георгіянц, І. Зупанець, Н. Ветютнева та інші) працювала над розробкою методологічних принципів Державного стандарту вищої фармацевтичної освіти України. Внаслідок цієї роботи створено проект Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація», згідно з яким 75% обсягу освітньо-професійної програми (усього 300 кредитів ЄКТС на основі повної загальної середньої освіти та на основі освітнього ступеня молодший бакалавр спеціальності «Фармація» за заочною (дистанційною) формою навчання) спрямовано на формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, а також сформульовано загальні методологічні принципи, покладені в основу засобів педагогічної діагностики якості професійної підготовки фахівців [24].

Усі фахові компетентності згруповані у п'ять кластерів відповідно до Глобальної рамки компетентностей фармацевтичних фахівців освітньої ініціативи Міжнародної фармацевтичної федерації (FIP Education Initiatives. Pharmacy Education Taskforce. A Global Competency Framework, v. 1) та з урахуванням національних особливостей підготовки здобувачів вищої фармацевтичної освіти.

Розглядаючи питання впровадження компетентнісного підходу в розробку стандартів вищої освіти, більшість науковців наголошують, що окремо слід звернути увагу на змістовне наповнення таких розділів, як «Перелік компетентностей випускника» та «Нормативний зміст підготовки здобувачів освіти, сформульований у термінах результатів навчання». Попри те, що методологічно поняття «компетентності» та «результати навчання» прийнято розрізняти [25], все ж таки слід мати на увазі, що компетентності, як і результати навчання, формуються під час реалізації освітньої програми. Хоча компетентності здебільшого оцінюються вже під час подальшої практичної професійної діяльності випускника, формування у студента відповідних компетентностей, як і результатів навчання, однаковою мірою має бути метою викладача, предметом його професійної уваги. У стандарті компетентності розподіляються на інтегральну, загальні та спеціальні (предметні або фахові), тоді як результати навчання стали «змішаним явищем», хоча потреба в їхній класифікації також існує.

Проблемні питання компетентностей значною мірою актуалізуються в контексті розмежування академічних і фахових компетентностей. Фахові компетентності у стандарті вищої освіти повинні формуватися на основі професійних стандартів у разі наявності останніх. Проте поки що формування таких компетентностей повністю залишене на розсуд розробників освітніх стандартів у зв'язку з практичною відсутністю професійних стандартів для більшості професій, що потребують фахівців з вищою освітою.

Фахові компетентності є елементом професійної стандартизації, тому їх розробка повинна краще координуватися з актуальними запитамі ринку праці. Такі компетентності сильніше «прив'язані», так би мовити, до галузі економіки та виду професійної діяльності. Було б доцільно розробникам краще розрізняти фахові й академічні компетентності з тим, щоб чітко розуміти, як вони взаємно посилюють одна одну. На практиці ж, поки що не завжди вдається досягти такого розуміння. Про це свідчить певна плутанина в запланованих компетентностях і результатах навчання, яку можна спостерігати в деяких стандартах вищої освіти [26].

Незважаючи на те, що значна частка стандартів вищої освіти вже затверджена, доцільно передбачити також процедуру внесення змін до них, адже очевидно, що бажання покращити стандарти буде виникати, що більше вони будуть застосовуватися на практиці. Важливим принципом такої процедури має стати максимально широка залученість різних зацікавлених груп і експертів. Насамперед варто забезпечити доступ до вдосконалення стандартів представникам академічної спільноти та фахівцям-практикам, які працюють у відповідній галузі економічної діяльності чи виді професійної діяльності, а також галузевим

організаціям роботодавців, професійним асоціаціям, зарубіжним експертам.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи все вищевикладене, можемо стверджувати, що фармацевтична освіта не може бути відокремлена від стратегічних завдань реформування змісту освітянського процесу в Україні.

Це стосується розробки державних стандартів формування систем та обсягу знань, умінь, навичок творчої діяльності, інших якостей особистості на різних освітніх і кваліфікаційних рівнях; забезпечення альтернативних можливостей для отримання освіти відповідно до індивідуальних потреб і здібностей; органічне поєднання в змісті освіти її загальноосвітньої та фахової складових відповідно до освітніх рівнів та особливостей регіонів України.

До того ж, фармацевтична освіта України відповідно до міжнародних стандартів повинна відповідати пріоритетам XXI століття: формування та прищеплення членам нашого суспільства шанобливого ставлення до професій; укріплення авторитету фармацевтичної галузі через підготовку висококваліфікованих кадрів – еліти суспільства, у тому числі для входження в Європейський Союз; відкриття нових актуальних спеціальностей; безперервне вдосконалення змісту фармацевтичної освіти в контексті Болонського процесу, широке запровадження нових технологій, форм і методів освіти; нарощування наукового потенціалу галузі; забезпечення інтеграції фармацевтичної науки та практики; удосконалення післядипломної освіти; здійснення кадрового моніторингу; створення системи атестації та сертифікації фармацевтичних кадрів на державному рівні.

Підсумовуючи, можна зазначити, що робота над підготовкою нових освітніх стандартів, що мають у своїй основі компетентнісний підхід, – це важливий етап на шляху до підвищення якості вищої освіти та вдосконалення її змістової частини. Незважаючи на труднощі, які виникають на шляху до формування компетентнісних стандартів, на нашу думку, це правильний вектор у модернізації вищої фармацевтичної освіти. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Сліпчук В. Л. Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні (XX – початок XXI століття) : монографія / за ред. Я. В. Цехмістера. Київ : Едельвейс, 2017. 520 с.
2. Пріоритетні напрями змін у вищій освіті на 2018–2019 рр. / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_prioritety_new.pdf
3. Вінник Л. М. Фармацевтична освіта // Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencytlopedia.com.ua/article/1741/vishha-farmaceutichna-osvita>

4. Ходань О. Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. Вип. 29. 2017. С. 232–235. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/433/1/КОМПЕТЕНТНІСНИЙ%20ПІДХІД.pdf>
5. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Современный словарь иностранных слов. Санкт-Петербург : Дуэт, 1994. 752 с.
7. Гавришак Г. Р. Компетентність та ключові компетенції викладача ВНЗ // Професійні компетенції та компетентності вчителя : матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 28–29 листопада 2016 р.). Тернопіль, 2016. С. 31–32.
8. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2015. № 23. С. 18–24.
9. Краевский В. В., Хуторской А. В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах. *Педагогика*. 2003. № 3. С. 3–10.
10. Смагіна Т. М. Громадянська компетентність у контексті особистісного виміру. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. Вип. 25. С. 229–231. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1504/1/05stmkov.pdf>
11. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Л. І. Паращенко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, С. Е. Трубачева. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К. І. С., 2004. С. 15–24.
12. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід до формування змісту середньої освіти: досвід зарубіжних країн // Л. І. Паращенко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, С. Е. Трубачева. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : К. І. С., 2014. С. 71–84.
13. Сень Л. В. Розвиток компетентнісно орієнтованого навчання за кордоном. // Професійні компетенції та компетентності вчителя : матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Тернопіль, 28–29 листопада 2006 р.). Тернопіль, 2006. С. 14–17.
14. McClelland D. C. Testing for Competence Rather than for "Intelligence". *American Psychologist*. 1973. Vol. 28. No. 1. P. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1037/h0034092>
15. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2014. № 4. С. 138–143.
16. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика : монографія / за ред. Н. Г. Ничкало. Хмельницький : ТУП, 2012. 334 с.
17. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании. *Школьные технологии*. 2014. № 5. С. 3–12.
18. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
19. Нагорна Н. В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції. *Виховання і культура*. 2007. № 1–2. С. 266–268.
20. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи : технологічна складова : монографія. Донецьк : Юго-Восток. 2009. 375 с.
21. Елагина Л. В. Формирование культуры профессии ональной деятельности будущего специалиста на основе компетентностного подхода (методология, теория, практика) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. Челябинск. 2008. 55 с.
22. Плахотник О., Безносюк О. Компетентнісний підхід у ВНЗ : проблеми та перспективи. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія «Педагогічні науки»*. 2013. Вип. 121. Ч. 2. С. 200–205. URL: https://www.cuspu.edu.ua/download/conf2013/section5/article_plahotnik.pdf
23. Кремень В. Г. Нові вимоги до якісної освіти. *Освіта України*. 2016. № 45–46. С. 6–7.
24. Стандарт вищої освіти України галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 226 «Фармація». МОН України. Київ, 2016. 63 с. URL: <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Освітній-Стандарт-магФармація.pdf>
25. Universities' contribution to the Bologna Process / Ed. by Julia Gonzalez and Robert Wagenaar. 2nd ed. Spain : Publicaciones de la Universidad de Deusto, 2008. 161 p.
26. Панич О. Система підготовки стандартів вищої освіти і перспективи її вдосконалення. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1324-sistema-pidgotovki-standartiv-vishchoji-osviti-i-perspektivi-jiji-vdoskonalennya>

REFERENCES

- Derzhavni standarty profesiinoi osvity: teoriia i metodyka* [State Standards of Vocational Education: Theory and Methodology]. Khmelnytskyi: TUP, 2012.
- Dubaseniuk, O. A., and Vozniuk, O. V. *Kontseptualni pidkhody do profesiino-pedahohichnoi pidhotovky suchasnoho pedahoha* [Conceptual Approaches to Professional and Pedagogical Training of a Modern Teacher]. Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka, 2011.
- Havryshchak, H. R. "Kompetentnist ta kliuchovi kompetentsii vykladacha VNZ" [Competence and Key Competencies of a University Teacher]. *Profesiini kompetentsii ta kompetentnosti vchytelia*. Ternopil, 2016. 31–32.
- Khodan, O. L. "Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u VNZ" [Competence Approach to the Training of Future Specialists in Higher Education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pedihohika. Sotsialna robota»*, is. 29 (2017): 232–235. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/433/1/КОМПЕТЕНТНІСНИЙ%20ПІДХІД.pdf>
- Koval, L. V. *Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly: tekhnolohichna skladova* [Professional Training of Future Primary School Teachers: Technological Component]. Donetsk: Yuhovostok, 2009.
- Krayevskiy, V. V., and Khutorskoy, A. V. "Predmetnoye i obshchepredmetnoye v obrazovatelnykh standartakh" [Subject and General Subject in Educational Standards]. *Pedagogika*, no. 3 (2003): 3–10.
- Kremen, V. H. "Novi vymohy do yakisnoi osvity" [New Requirements for Quality Education]. *Osvita Ukrainy*, no. 45–46 (2016): 6–7.

- [Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Lebedev, O. Ye. "Kompetentnostnyy podkhod v obrazovanii" [Competence Approach in Education]. *Shkolnyye tekhnologii*, no. 5 (2014): 3-12.
- McClelland, D. C. "Testing for Competence Rather than for "Intelligence"". *American Psychologist*, vol. 28, no. 1 (1973): 1-14.
DOI: <https://doi.org/10.1037/h0034092>
- Nahorna, N. V. "Formuvannia u studentiv poniat kompetentnosti i kompetentsii" [Formation of the Concepts of Competency and Competence among Students]. *Vykhovannia i kultura*, no. 1-2 (2007): 266-268.
- Ovcharuk, O. V. "Kompetentnisnyi pidkhid do formuvannia zmistu serednyoi osvity: dosvid zarubizhnykh krain" [Competence Approach to the Formation of the Content of Secondary Education: The Experience of Foreign Countries]. In *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy*, 71-84. Kyiv: K. I. S., 2014.
- "Priorytetni napriamy zmin u vyshchii osviti na 2018-2019 rr." [Priority Areas for Change in Higher Education for 2018-2019]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_prioritety_new.pdf
- Panych, O. "Systema pidhotovky standartiv vyshchoi osvity i perspektyvy yii vdoskonalennia" [The System of Preparation of Standards of Higher Education and Prospects for Its Improvement]. <http://education-ua.org/ua/articles/1324-sistema-pidgotovki-standativ-vishchoji-osviti-i-perspektivi-jiji-vdoskonalennia>
- Plakhotnyk, O., and Beznosiuk, O. "Kompetentnisnyi pidkhid u VNZ : problemy ta perspektyvy" [Competence Approach in Higher Education: Problems and Prospects]. *Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Seriya «Pedahohichni nauky»*, is. 121, part 2 (2013): 200-205. https://www.cuspu.edu.ua/download/conf2013/section5/article_plahotnik.pdf
- Pometun, O. I. "Formuvannia hromadianskoi kompetentnosti: pohliad z pozytsii suchasnoi pedahohichnoi nauky" [Formation of Civic Competence: A View from the Standpoint of Modern Pedagogical Science]. *Visnyk prohram shkilnykh obminiv*, no. 23 (2015): 18-24.
- Pometun, O. I. "Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain" [Theory and Practice of Consistent Implementation of the Competency Approach in the Experience of Foreign Countries]. In *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti : svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy : Biblioteka z osvithoi polityky*, 15-24. Kyiv: K. I. S., 2004.
- "Standart vyshchoi osvity Ukrainy haluzi znan 22 «Okhrona zdorovia» spetsialnosti 226 «Farmatsiia»" [Standard of Higher Education in Ukraine in the Field of Knowledge 22 "Health" Specialty 226 "Pharmacy"]. MON Ukrainy. Kyiv, 2016. <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Osvitniy-Standart-magFarmaciya.pdf>
- Selevko, G. "Kompetentnosti i ikh klassifikatsiia" [Competencies and Their Classification]. *Narodnoye obrazovaniye*, no. 4 (2014): 138-143.
- Sen, L. V. "Rozvytok kompetentnisno oriietovanoho navchannia za kordonom" [Development of Competency-based Learning Abroad]. *Profesiini kompetentsii ta kompetentnosti vchytelia*. Ternopil, 2006. 14-17.
- Slipchuk, V. L. *Profesiina pidhotovka fakhivtsiv farmatsevychnoi haluzi v Ukraini (XX – pochatok XXI stolittia)* [Professional Training of Specialists in the Pharmaceutical Industry in Ukraine (XX – Early XXI Century)]. Kyiv: Edelveis, 2017.
- Smahina, T. M. "Hromadianska kompetentnist u konteksti osobystisnoho vymiru" [Civic Competence in the Context of the Personality's Key Competences]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, is. 25 (2005): 229-231. <http://eprints.zu.edu.ua/1504/1/05stmkov.pdf>
- Sovremennyy slovar inostrannykh slov* [Modern Dictionary of Foreign Words]. St. Petersburg: Duet, 1994.
- Universities' contribution to the Bologna Process*. Spain: Publicaciones de la Universidad de Deusto, 2008.
- Vinnyk, L. M. "Farmatsevychna osvita" [Pharmaceutical Education]. *Farmatsevychna entsyklopediia*. <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1741/vishha-farmacevtichna-osvita>
- Yelagina, L. V. "Formirovaniye kultury professionalnoy deyatelnosti budushchego spetsialista na osnove kompetentnostnogo podkhoda (metodologiya, teoriya, praktyka)" [Formation of a Culture of Professional Activity of a Future Specialist Based on a Competence-based Approach (Methodology, Theory, Practice)]: *avto-ref. dis. ... d-ra ped. nauk : 13.00.08*, 2008.